

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR
Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç
ELEŞTİREL BASIM

İletişim Yayınları 2838 • İletişim Klasikleri 131

ISBN-13: 978-975-05-2757-9

© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2019, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYIN SEKRETERİ Emre Bayın

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Ebüzziyazade Abdurrahman Velid'in

Kuyruklu Yıldızlar ve Halley Kevkebi-i Gisudarı

(Matbaa-i Ebüzziya, 1328 [1912]) kitabından alınmıştır.

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç

YAYINA HAZIRLAYAN

Fatih Altuğ

ELEŞTİREL BASIM

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR 17 Ağustos 1864'te İstanbul'da doğdu. Babası Mehmed Said Paşa, annesiyse Aysel Sıdika Hanım'dır. Üç yaşında annesini kaybettikten sonra kısa süre Giri'te babasıyla kalıp Aksaray'da, günümüzde Laleli ile Veznedar arasında kalan Yakupağa Mahallesi'nde anneannesi ve teyzesinin yanında büyüdü. Buradaki mahalle mektebinde ve sonrasında da Mahmudiye Rüştiyesi'nde (Pertevniyal Lisesi) okudu. Bir süre kâtiplik eğitimi veren Mahrec-i Aklâm'da eğitim aldıktan sonra iki yıl Mülkiye Mektebi'ne devam etti. 1880'de hastalık nedeniyle okulu bırakmak zorunda kaldı. 1908'den sonra edebiyatla geçimini sağlayan yazar, 1908 öncesinde Adliye Nezareti Ceza Kalemî, Ticaret Mahkemesi ve Nafia Nezareti Tercüme Kalemî'nde memurluk yaptı. 1936-1943 arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kütahya Milletvekilliği yaptı. 8 Mart 1944'te Heybeliada'da vefat etti.

Beşir Fuad'ın fikirleri üzerine 1886'da *Saadet* gazetesinde başlayan tartışmaya sunduğu katkılar ilk yazılarını oluşturdu. İlk hikâyesi olan "İstanbul'da Bir Frenk" ise 1887'de *Ceride-i Havadis*'te çıktı. İlk romanı "Ayna" aynı yıl, 23 yaşındayken, *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edildi. Bu roman 1889'da *Şık* adıyla basıldı. Bu romanından itibaren *Tercüman-ı Hakikat*'e yazı ve çevirileriyle katkı sunmaya başladı. Sonraları *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde de yazdı. 1901'de "Alafranga" adlı romanı, *İkdam*'da tefrika edilirken sansüre uğradı ve yarım kaldı. Bu roman İkinci Meşrutie'ten sonra *Şıpevdî* adıyla yayımlandı.

1908 sonrası tamamen yazarlıkla geçinmeye başladığı için eser sayısında da hızlı artışlar görüldü. 1908'de *Boşboğaz ile Güllabi* dergisini çıkardı. *İkdam*, *Sabah*, *Zaman*, *Vakit*, *Son Posta*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde makaleleri, hikâyeleri yayımlandı, romanları tefrika edildi. İkinci Meşrutie'ten sonra yükselişe geçen, etrafında bir tartışma alanı açılan Darvencilik, sosyalizm, feminizm gibi düşünce akımlarının popüler yorumlarına eserlerinde yer verdi. Bu eserlerde çeşitli düşünce konularının eleştirisi de yapıldı. Eserleri aynı zamanda 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başı İstanbul'un gündelik hayatını, cinsiyet ilişkilerini, dil ve şive farklılıklarını, batıl inançlarını, sosyal gerilimlerini okura sundu.

Belli başlı romanları: *Şık* (1889), *Iffet* (1896), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1899), *Şıpevdî* (1911), *Cadı* (1912), *Gulyabani* (1912), *Tebessüm-i Elem* (1923), *Efsuncu Baba* (1924), *Ben Deli miyim?* (1925), *Mezarından Kalkan Şehit* (1928), *Utandırmaz Adam* (1934), *Kesik Baş* (1942).

Hikâye kitapları: *Kadınlar Vaizi* (1920), *Namsla Açlık Meselesi* (1933), *Katil Buse* (1933), *İki Hödüğün Seyahati* (1933), *Tünelden İlk Çıkış* (1934), *Gönül Ticareti* (1939), *Melek Sanmıştım Şeytam* (1943).

Oyunları: *Hazan Bülbülü* (1916), *Kadın Erkekleşince* (1933), *Tokuşan Kafalar* (1973), *İki Damla Yaş* (1973).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ / FATİH ALTUĞ	7
----------------------------------	---

Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç

Mukaddime	19
Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç	23
I	25
II	47
III	63
IV	81
V	101
VI	117

VII	133
VIII	145
IX	165
X	181
XI	197
XII	221
Hatime	241
EKLER	243
EK I: Kitap ile Tefrika Arasındaki Farklar	245
EK II: Halley Yaklaşıyor: <i>Sabah</i> Gazetesinden Haberler.....	257
EK III: Maurice Donnay'ın <i>La Douleureuse</i> Oyunundan Bir Perde.....	281
EK IV: <i>Dünyanın Sonu</i>'nun Giriş Kısmı	289
EK V: <i>Kuyruklu Yıldız</i>	301

KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ

Muharriri: Hüseyin Rahmi

**“Sabah” Gazetesinde tefrika edildikten sonra
kitap suretinde temsil olunmuştur.**

Her hakkı mahfuzdur.

**İstanbul
Mihran Matbaası - Bab-ı Âli Caddesinde Numara 7
1328 [1912]**

¹Mukaddime²

[3]

Seyyare hemşireleri³ içinde küre-i arzımız⁴ tam nevcivani⁵ çağındadır. Mader-i umumimiz⁶ feza-yı layetenahinin⁷ zalâmı⁸ ve şemsin nurları⁹ arasında şetaretle¹⁰ yuvarlanarak vasil olduğu¹¹ ömrü hamdolsun bugüne kadar kemal-i afiyet ve tendüristî¹² ile imrar eyledi.¹³ Şimdi bazı müvesvisler¹⁴ vahim bir hastalık –daha nikbinane¹⁵ düşünenler– hemen gayrimahsus hafif bir nezle geçireceğini haber veriyorlar...

1 *Sabah*'ın tefrikası 1: *Sabah*, sayı 7397 (12 Nisan 1326 / 25 Nisan 1910), s. 2.

2 Sunuş.

3 Gezegen kız kardeşleri.

4 Yer küremiz.

5 Gençlik, delikanlılık.

6 Hepimizin annesi.

7 Sonu gelmez uzayın.

8 Karanlığı.

9 Güneşin ışıkları.

10 Şenlikle.

11 Ulaştığı.

12 Son derece sağlık ve dinçlik.

13 Geçirdi.

14 Vesveseliler.

15 İyimser.

Bundan dolayı niçin telaş etmeli efendim? Maderimiz zaman-ı hilkatinden¹ beri o nazeninane reftar-ı fezaisinde² bu gîsûdâr,³ bu oynak ve yoldan çıkmaya müstaid⁴ hemşirelerinin böyle cilve-i takarrüblerine⁵ kim bilir kaç defa daha uğramıştır. Fakat üzerinde bundan mütevellit⁶ bir nişane-i afet⁷ görmüyoruz. Emin olunuz bu defa da yine öyle olacaktır... Ne baş ağrısı ne nezle hemen hiçbir şey hissetmeyeceğiz. Sözlerimin derece-i isabetini beş mayısın ferdasında⁸ yine şu satırlara atf-ı nazar eylediğiniz⁹ vakit görecek, [4] benim şimdi yaptığım gibi siz de o zaman bol bol güleceksiniz.

“Hakikat böyledir de bu telaşlar, bu şaibeler, bu heyecanlar bilhusus¹⁰ maruf,¹¹ büyük imzalar altındaki o heybetli makaleler ne oluyor?” diyeceksiniz. Ah efendim insanların kabul-i hakayıkdaki taannütlerini¹² bilirsiniz. Bu emirde¹³ size, min gayrihaddin¹⁴ küçük bir nasihat vereyim mi? Beni nevimizin¹⁵ korktuklarından ziyade korkmadıkları şeylerden havf ve hazer ediniz.¹⁶

Ta vaiz efendilerden tutunuz da erbab-ı fenne¹⁷ kadar in-

-
- 1 Yaratılış zamanından.
 - 2 Uzaydaki nazlı salmışında.
 - 3 Kuyruk saçlı.
 - 4 Yatkın.
 - 5 Yaklaşma cilvelerine.
 - 6 Doğan.
 - 7 Felaket izi.
 - 8 Ertesinde.
 - 9 Göz attığımız.
 - 10 Özellikle.
 - 11 Tanınmış.
 - 12 Hakikatleri kabul etmede inat etmelerini.
 - 13 Meselede.
 - 14 Haddim olmayarak.
 - 15 Hemcinslerimizin, türdeşlerimizin.
 - 16 Korkup sakınımız.
 - 17 Bilim insanları.

sanların fuzalası,¹ hukeması,² uleması³ da diğerkardeşlerini ihafe⁴ meylinden kendilerini alamıyorlar. Bir hakikatperest olarak böyle söylüyorum. Fakat bir romancı sıfatıyla öyle demeyeceğim. Meslek-i saire erbabı⁵ gibi sözün sıdka,⁶ kizbe⁷ ihtimalinden bahs edeceğim ki bu da benim hakk-ı sanatımdır.⁸

Hilesini evvelce meydana koyan bir hokkabaz gibi size hakikati böyle açıkça söyledikten sonra yine korkarsanız artık kabahat bende değildir.

HÜSEYİN RAHMI
7 Nisan Sene 1326⁹

-
- 1 Erdemlileri.
 - 2 Hikmetlileri.
 - 3 Âlimleri.
 - 4 Korkutma.
 - 5 Diğerkardeş meslek sahipleri.
 - 6 Doğruluğa.
 - 7 Yalana.
 - 8 Sanatımın hakkıdır.
 - 9 20 Nisan 1910.

**Kuyruklu Yıldız Altında
Bir İzdivaç**

I

[5] Bedriye Hanım bahçe üzerindeki küçük odanın penceresinden bitişik komşunun tahta kaplamasına yumruğuyla heyecanlı heyecanlı vurarak haykırıyordu:

– Kardeşim Emine neredesin?.. Pencereye gel bak sana ne söyleyeceğim!..

Bir cevap alamayınca kendi kendine:

– Aman bu karı da ne miskindir. Kıyametler kopsa o kuytu odadan dışarı çıkmaz... İçeride haşrolur¹ kalır...

Yumruklarının şiddetini tazifle:²

– Emine Hanım azıcık pencereye gel... Bak neler olacakmış neler?.. Dünyaya yıldız çarpa[6]cakmış... Merakımdan bir yerde duramıyorum... A bak karı ses bile vermiyor. (Yumruğu daha şiddetle indirerek) Ölü müsün ayol?.. Azıcık kıpırda...

Emine Hanım yavaşça penceresini açıp başını dışarı çıkararak:

– Oğlanı yeni uyuttum. Vurma öyle hızlı hızlı. Ev temelinden sallanıyor...

1 Dirilir.

2 Artırarak.

– A daha neler?.. Benim yumruğumdan ev sallanır mı hiç?
– A nasıl sallanmaz? Tavanın aralıklarından pıtır, pıtır tozlar dökülüyor. Bir iki gündür çocuk rahatsız. Ziyade huy-suzlanıyor. Uyutuncaya kadar akla karayı seçtim.

– Haberin yok mu?

– Ne var? Yine Sıtkı karısını mı boşadı?..

– Ay yere batsın Sıtkı da karısı da... Bu öyle karı boşama falan keyfiyeti¹ değil, iş fena...

– Ne olmuş canım?

[7] – Ortalık çalkanıyor... Bursa'da sağır sultan duydu. Se-nin hâlâ bir şeyden haberin yok... Ah ne felaket...

– Ay yüreğimi oynatma öyle... Meraklanınca boğazıma bir şey tıkanıyor. Fena oluyorum. Evvelki kadar keder götüre-miyorum... Pek acıklı bir şeyse söyleme rica ederim...

– Acıklının acıklısı... Evlere barklara şenlik... Dostlar ba-şından ırak.

– Etme, Bedriye etme... İşte yüreğim gümbürdemeye baş-ladı... Acaba Hacı Baba'ma *selamun kavlen*² mi geldi?.. Söy-le bayılacağım.

– Dünyaya kuyruklu yıldız çarpacakmış...

Emine Hanım “tu tu” diye birkaç defa yakasına tükürerek def-i halecana³ uğraştıktan sonra:

– Aman ben de korkacak bir şey zannettim. Ne kadar te-laşçısın kardeş... Çarpacaksa çarpsın... Ne var? Kapımı ka-par. Evceğizimde otururum. Bir yere çıkmam. Şimdi karılar, ‘Nasil çarpacakmış, bakalım?’ diye sora [8] sora seyre gider-ler... A gitmem gitmem. İt köpek arasında çiğnenmeye vak-tim yok...

1 Meselesi.

2 Yasin Suresi 58. Ayetin başlangıcı: “Selamun kavlen min rabbirrahim” [Merha-metli olan Rab katundan onlara selam vardır.] Bir bela ihtimali karşısında Al-lah'tan sağlık, korunma dilemek gibi durumlarda kullanılsa da burada inme, felç anlamı daha öndedir.

3 Çarpıntısını geçirmeye.

Bedriye Hanım asabi bir kahlkahayla:

– Emine kardeş sen ne kadar aptallaşmışsın? Hiç o koca *mefret*¹ o saçaklı Raziye bu dünyaya çarpar da senin evin kalır mı ki kapını kapayıp da içinde oturacaksın?..

– Hanım benim evime bir şeycik olmaz. O helal parayla yapıldı. Kazasker Efendi'nin Çarşamba'daki konağı yıkıldığı vakit evinin kerestesiyle bina edildi. İçine kullandıkları yağhane direklerini sen görseydin şaşardın... Bu dünya yıkılır da yine bizim evimiz yerinde durur. Büyük zelzelede² ne kâgîr³ binalar göçtü de evimizin bir kıymığı bile yerinden oynamadı... Tevekkelinin⁴ gemisi batmaz. Sen merak etme...

– Emine sen ne kayıtsız kadınsın! Vallahi korkudan bu gece gözlerime uyku girmedi.

– Korkma, hepsi yalan. Münecim uydurması. Ne çarpacağı ver ne bir şey! (Küllî münecimün kezzâb)⁵ Hacı Baban daima öyle söylemez mi? Geçenlerde de öyle dediler... Yine bir kuyruklu görünmedi miydi? Çarpacak dediler. Gökten ateş yağacak dediler. Bilmem daha ne haltlar ettiler. Hiçbirinin aslı çıktı mı? Hay söyleyenlerin kemikleri çarpılsın inşallah... O geçenki kuyruklu için bir ucu yerde bir ucu gökte dediler. Atiye Hanım'ın evinden gözüküyormuş. Bir gece⁶ akşam yemeğinden sonra oraya gittik. Şöyle Cerrahpaşa Camii'nin⁷ yanına doğru havada iri sorguç gibi bir şey gördük. İşte oymuş. Bu kadar lakırdı meğerse onun içinmiş...

Üst tarafındaki komşu Emeti Hanım bahçe duvarının

1 Kocaman cüsseli şey.

2 10 Temmuz 1894'te İstanbul'da gerçekleşen, 7 şiddetinde olduğu tahmin edilen deprem. Özellikle kâgîr binaların çok azı ayakta kalmıştır.

3 Kâgîr.

4 Her şeyi olurluna bırakamın.

5 Bütün münecimler yalancıdır.

6 *Sabah*'ın tefrikası 2: *Sabah*, sayı 7398 (13 Nisan 1326 / 26 Nisan 1910), s. 2.

7 Aksaray'da Cerrah Paşa Caddesi'nde yer alan 1594'te yaptırılmış cami.

önünde dibi yukarı yani tersine vaz edilmiş bir eski küfenin üstüne çıkararak kınalı saçlarını gösterip:

– A çocuklar nedir telaşımız? Vıcır vıcır yine orada ne ötüşüyorsunuz?

Bedriye Hanım – Kuyrukluyu söyleşiyoruz Emeti Hanımcığım...

[10] Emeti Hanım – Hangi kuyrukluyu?

Bedriye Hanım – A kaç tane var kadınım?

Emeti Hanım – Kaç tane istersin? Sokak dolusu var.

Bedriye Hanım – Biz, o, sokaktaki kuyrukluları söylemiyoruz canım... Gökteki kuyrukluyu konuşuyoruz. Birkaç haftaya kadar dünyaya çarpacakmış diyorlar...

Emeti Hanım – Siz gökteki kuyrukludan korkmayınız. Yerdekilere korkunuz... Bu berikiler daha tehlikeli...

Bedriye Hanım istiğrapla:¹

– Bu yerdekiler hangileri a kuzum?

Emeti Hanım – Hangileri olacak?.. Guguruklarının² tepelerine yalancı pırlantadan birer iğne iştirip çarşaflarının eteklerini birer arşın³ yerlerde sürüyerek sokaklarda gezen kuyruklular...

Bedriye Hanım – İlahi Emeti Hanımcığım kıyametler kopsa sen yine böyle gençlerle uğraşmaktan [11] vazgeçmezsin... O zavallı hanımların kuyruklu olup da kime çarptıkları var?

Emeti Hanım hiddetle:

– Nasıl? Nasıl?.. Onların sadmelerine⁴ uğrayıp da az delikanlı hurdahaş⁵ olmadı?..

Emeti Hanım hafif hafif gülerek:

1 Garipseyerek.

2 Osmanlı kadınlarının tepelerine yaptıkları topuz.

3 Yaklaşık 65 cm.

4 Çarpma, hızla vurma.

5 Paramparça.

– Yıldız çarpıp da kıyamet kopacak diyorlar da bak bu kadın hâlâ ne düşünüyor?..

Emeti Hanım, infialle¹ başını duvarın üzerinde biraz daha uzatarak:

– Düşünürüm zahir.² Yeğenimin oğlu Behçet'e geçenlerde böyle yapma pırlanta iğneli kuyruklunun biri çarpmış da oğlan yeisten³ kendini az kaldı bahçedeki dut ağacına asıyordu. Yazık değil mi? Yirmi ikisinde tosun gibi delikanlı...

Bedriye Hanım – Şimdi öyle şeyler düşünülecek zaman değil... Bu yukarıki yıldız çarparsa hepimiz tuzla buz olcakmışız...

Emeti Hanım – Sus kızım içim fena oldu... Kim söylüyor onu?..

[12] Bedriye Hanım – *Ulemalar*, kitapta yerini görmüşler...

Emeti Hanım – Sen sakla Rabbim cümle ümmet-i Muhammedi bu Emeti kulunu da... Kıyamet alametleri... İşte ben yine söylerim. Bu gökteki kuyruklu, yerdekilerin şerlerinden zuhur etti...⁴ Geçen sene Dizdariye⁵ taraflarında bir paşanın katırı doğurdu dedilerdi de inanmadıydık. İşte bakınız doğruymuş.. Demek vakitler yakın... Yapı da pek çoğaldı. İşte bu birkaç şey kıyamet alametidir. Biz büyük babalarımızdan, analarımızdan öyle işittik.

Emine Hanım'ın kızı Mevrure birdenbire odaya validesinin yanına girerek sorar:

– Anne ne konuşuyorsunuz?

– Yavaş kızım kardeşin uyanacak... Sanki bu dünyaya bir kuyruklu yıldız çarpacakmış da hepimiz tuzla buz olcakmışız... Gel bak dinle onu anlatıyorlar...

1 Öfkeyle.

2 Elbet.

3 Kederden.

4 Ortaya çıktı.

5 Sultanahmet'te Binbirdirek yakınında eski bir mahalle.